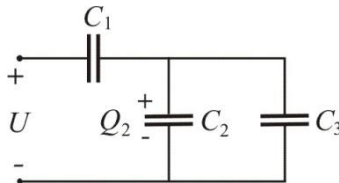

Спрезање кондензатора

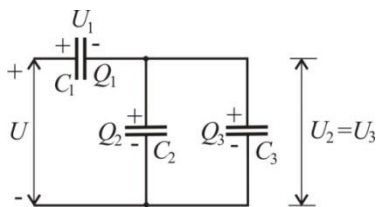
1. Три кондензатора познатих капацитивности $C_1 = 6\text{nF}$, $C_2 = 1\text{nF}$ и $C_3 = 2\text{nF}$, везани су као на слици 1 и прикључени на напон U . Ако је позната количина наелектрисања на кондензатору капацитивности C_2 , $Q_2 = 10\mu\text{C}$, одредити:

- Напон на који је прикључена ова веза кондензатора;
- Енергију на сваком од кондензатора.

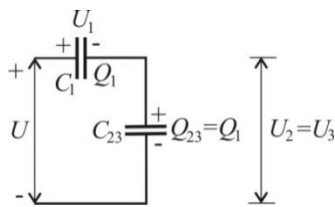

Слика 1

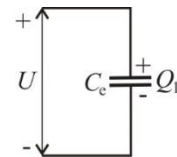
а) Ако је позната количина електрицитета којом је оптерећен кондензатор капацитивности C_2 може се израчунати напон на том кондензатору, који је уједно и напон на њему паралелно спрегнутом кондензатору, капацитивности C_3 (слика 1.1):

Слика 1.1

Слика 1.2

Слика 1.3

$$U_2 = \frac{Q_2}{C_2} = 10\text{kV}, \quad U_2 = U_3 \text{ (паралелна веза).}$$

Количина електрицитета која се налази на електродама кондензатора капацитивности C_3 је:

$$Q_3 = C_3 U_3 = 20\mu\text{C}.$$

Да би се кондензатори C_2 и C_3 оптерелили тим количинама наелектрисања, кроз кондензатор капацитивности C_1 је протекла количина електрицитета $Q_1 = Q_{23}$, слика 1.2:

$$Q_{23} = Q_2 + Q_3 = 30\mu\text{C}, \quad Q_1 = Q_{23} = 30\mu\text{C} \text{ (редна веза).}$$

Напон на C_1 и напон на који је прикључена ова мешовита веза кондензатора је:

$$U_1 = \frac{Q_1}{C_1} = 5\text{kV}, \quad U = U_1 + U_2 = 15\text{kV}.$$

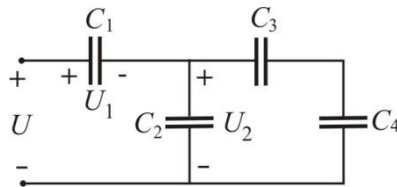
б) На основу познатог напона и количина електрицитета могу се израчунате енергије на сваком од кондензатора:

$$W_1 = \frac{1}{2} Q_1 U_1 = 75\text{mJ}, \quad W_2 = \frac{1}{2} Q_2 U_2 = 50\text{mJ}, \quad W_3 = \frac{1}{2} Q_3 U_3 = 100\text{mJ}.$$

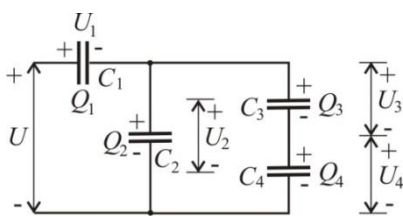
Укупна енергија на свим кондензаторима је $W = W_1 + W_2 + W_3 = 225\text{mJ}$. На основу закона о одржању рада и енергије исту толику енергију извор напона U предаје кондензаторима у

току њиховог пуњења (теоријски тај прелазни режим траје неограничено дуго), тј.
 $W = \frac{1}{2} C_e U^2 = 225 \text{ mJ}$ (слика 1.3).

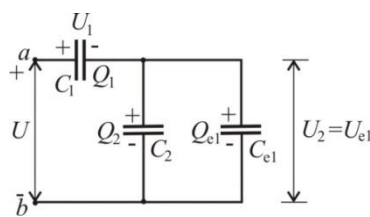
2. Израчунати еквивалентну капацитивност везе кондензатора са слике. Уколико се ова веза прикључи на напон $U = 300 \text{ V}$, одредити укупну енергију свих кондензатора. Познато је: $C_1 = C_2 = 6 \text{ nF}$, $C_3 = 9 \text{ nF}$, $C_4 = 18 \text{ nF}$.

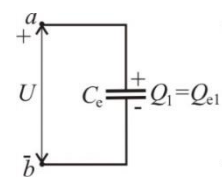
Слика 2

Слика 2.1

Слика 2.2

Слика 2.3

Редна веза кондензатора C_3 и C_4 се може заменити једним кондензатором, капацитивности C_{e1} (слика 2.2):

$$C_{e1} = \frac{C_3 C_4}{C_3 + C_4} = 6 \text{ nF}.$$

У односу на крајеве a и b , еквивалентна капацитивност је (слика 2.2 и слика 2.3):

$$C_e = \frac{(C_{e1} + C_2) C_1}{C_{e1} + C_2 + C_1} = 4 \text{ nF}.$$

Количина наелектрисања на еквивалентном кондензатору, Q_e , иста је као и на кондензатору Q_1 :

$$Q_e = C_e U = 1.2 \mu\text{C}, \quad Q_1 = Q_e = 1.2 \mu\text{C}.$$

Израчунавање осталих вредности се врши на следећи начин:

$$U_1 = \frac{Q_1}{C_1} = 200 \text{ V}; \quad U_2 = U - U_1 = 100 \text{ V}; \quad Q_2 = C_2 U_2 = 0.6 \mu\text{C}; \quad Q_3 = Q_4 = Q_1 - Q_2 = 0.6 \mu\text{C};$$

$$U_3 = \frac{Q_3}{C_3} = \frac{200}{3} \text{ V}; \quad U_4 = U_2 - U_3 = \frac{100}{3} \text{ V}.$$

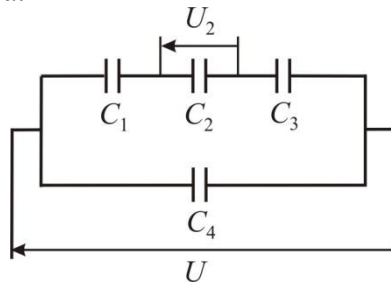
Укупна енергија, једнака збиру електростатичких енергија свих кондензатора, је:

$$W_e = \frac{1}{2} C_e U^2 = 180 \mu\text{J}.$$

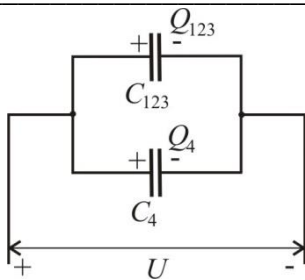
3. Кондензатори, капацитивности $C_1 = C_2 = 20\text{nF}$, $C_3 = 10\text{nF}$ и $C_4 = 5\text{nF}$, прикључени су на непознати напон U (слика 3). Ако је напон на кондензатору капацитивности C_2 , $U_2 = 400\text{V}$, одредити:

а) Напон U .

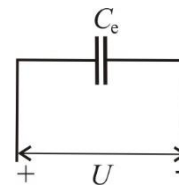
б) Укупну енергију кондензатора.

Слика 3

Слика 3.1

Слика 3.2

а) Сличним поступком као и у претходним примерима, добија се:

$$Q_2 = C_2 U_2 = 8\mu\text{C}; \quad Q_1 = Q_2 = Q_3 = Q_{123} = 8\mu\text{C}; \quad (\text{слика 3.1}),$$

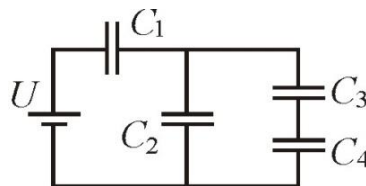
$$\frac{1}{C_{123}} = \frac{1}{C_1} + \frac{1}{C_2} + \frac{1}{C_3}; \quad \Rightarrow C_{123} = 5\text{nF};$$

$$U = \frac{Q_{123}}{C_{123}} = 1.6 \cdot 10^3 \text{ V}.$$

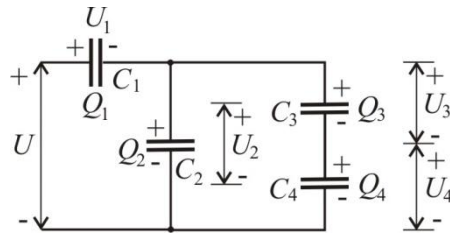
б) Када се веза кондензатора замени једним кондензатором, еквивалентне капацитивности C_e (слика 3.1 и слика 3.2), $C_e = C_{123} + C_4 = 10\text{nF}$, за укупну електростатичку енергију свих кондензатора се добија:

$$W_e = \frac{1}{2} C_e U^2 = 12.8 \text{ mJ}.$$

4. У вези кондензатора са слике 4 познати су напон U_3 на кондензатору C_3 и капацитивности свих кондензатора. Израчунати прикључен напон U и енергије свих кондензатора. Познато је: $U_3 = 40\text{V}$, $C_1 = 10\text{nF}$, $C_2 = C_3 = 3\text{nF}$, $C_4 = 6\text{nF}$.

Слика 4

Слика 4.1

На основу означених вредности напона и наелектрисања свих кондензатора (слика 4.1) може се писати:

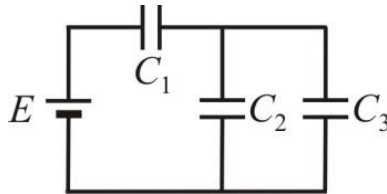
$$Q_3 = C_3 U_3 = 120 \text{ nC}; \quad Q_3 = Q_4 \text{ (редна веза)}; \quad U_4 = \frac{Q_4}{C_4} = 20 \text{ V}; \quad U_2 = U_3 + U_4 = 60 \text{ V};$$

$$Q_2 = C_2 U_2 = 180 \text{ nC}; \quad Q_1 = Q_2 + Q_3 = 300 \text{ nC}; \quad U_1 = \frac{Q_1}{C_1} = 30 \text{ V}; \quad U = U_1 + U_2 = 90 \text{ V}.$$

Енергије појединих кондензатора су:

$$W_1 = \frac{1}{2} Q_1 U_1 = 4.5 \mu\text{J}; \quad W_2 = \frac{1}{2} Q_2 U_2 = 5.4 \mu\text{J}; \quad W_3 = \frac{1}{2} Q_3 U_3 = 2.4 \mu\text{J}; \quad W_4 = \frac{1}{2} Q_4 U_4 = 1.2 \mu\text{J}.$$

5. Три равна ваздушна кондензатора повезана су као на слици 5 и прикључена на стални напон E . Одредити напоне и количине наелектрисања на сваком од кондензатора. Ако се између облога кондензатора капацитивности C_1 убаци диелектрик релативне диелектричне константе ϵ_r , одредити промену укупне енергије ове везе кондензатора. Познато је: $C_1 = 10 \text{ nF}$, $C_2 = 7 \text{ nF}$, $C_3 = 3 \text{ nF}$, $\epsilon_r = 4$ и $E = 50 \text{ V}$.

Слика 5

$$C_e = \frac{C_1(C_2 + C_3)}{C_1 + C_2 + C_3} = 5 \text{ nF}; \quad Q_e = C_e E = 250 \text{ nC}; \quad Q_1 = Q_{23} = Q_e = 250 \text{ nC};$$

$$U_1 = \frac{Q_1}{C_1} = 25 \text{ V}; \quad U_2 = U_3 = E - U_1 = 25 \text{ V}; \quad Q_2 = C_2 U_2 = 175 \text{ nC}; \quad Q_3 = Q_{23} - Q_2 = 75 \text{ nC}.$$

Када се у међуелектродни простор кондензатора убаци хомоген диелектрик, релативне диелектричне константе ϵ_r , његова капацитивност се повећава ϵ_r пута:

$$C'_1 = \epsilon_0 \epsilon_r \frac{S}{d} = \epsilon_r C_1 = 4 C_1,$$

$$C'_e = \frac{C'_1(C_2 + C_3)}{C'_1 + C_2 + C_3} = 8 \text{ nF}.$$

Ако се укупна електростатичка енергија свих кондензатора пре убацивања диелектрика у кондензатор капацитивности C_1 обележи са W_e , а након убацивања изолатора са W_e' , онда је:

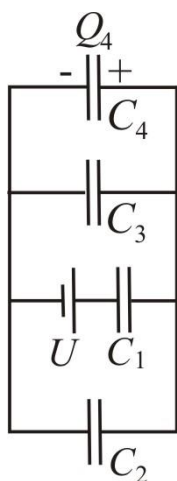
$$W_e = \frac{1}{2} C_e E^2 = 6.25 \mu\text{J},$$

$$W'_e = \frac{1}{2} C'_e E^2 = 10 \mu\text{J},$$

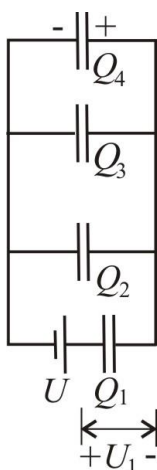
$$\Delta W_e = W'_e - W_e = 3.75 \mu\text{J}.$$

6. У колу приказаном шемом на слици 6 познате су вредности капацитивности свих кондензатора, као и количина наелектрисања на кондензатору C_4 , Q_4 . Израчунати напон U на који је веза кондензатора прикључена, еквивалентну капацитивност везе кондензатора, као и укупну енергију везе кондензатора.

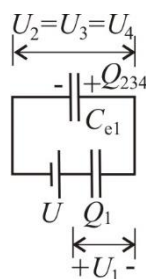
Нумерички подаци: $C_1 = 20\text{nF}$, $C_2 = C_3 = C_4 = 10\text{nF}$, $Q_4 = 20\text{nC}$.

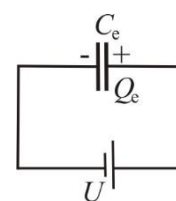
Слика 6

Слика 6.1

Слика 6.2

Слика 6.3

Кондензатори C_2 , C_3 и C_4 везани су у паралели (слика 6.1):

$$C_{e1} = C_2 + C_3 + C_4 = 3C_2 = 30\text{nF},$$

па на ред са кондензатором C_1 (слика 6.2). За еквивалентну капацитивност (слика 6.3) се добија:

$$C_e = \frac{C_{e1} C_1}{C_{e1} + C_1} = 12\text{nF}.$$

Напон U на који је веза кондензатора прикључена добија се на следећи начин:

$$U_4 = \frac{Q_4}{C_4} = 2\text{V}; \quad U_2 = U_3 = U_4 = 2\text{V};$$

$$Q_2 = Q_3 = Q_4 = 20\text{nC}; \quad (\text{јер је } C_2 = C_3 = C_4);$$

$$Q_{234} = Q_2 + Q_3 + Q_4 = 60\text{nC};$$

$$Q_e = Q_1 = Q_{234} = 60\text{nC};$$

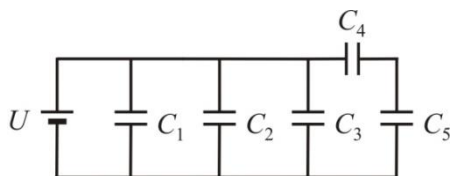
$$U = \frac{Q_e}{C_e} = 5\text{V}.$$

$$\text{Укупна енергија је: } W = \frac{1}{2} Q_e U = \frac{1}{2} C_e U^2 = \frac{1}{2} \frac{Q_e^2}{C_e} = 150\text{nJ}.$$

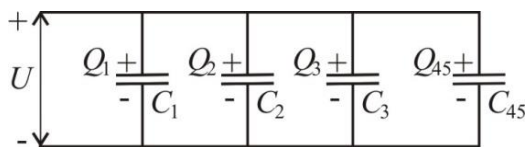
7. Веза кондензатора, приказана на слици 7, прикључена је на непознат напон U . Ако је кондензатор C_2 оптерећен количином електрицитета Q_2 , одредити:

- Напон U .
- Количину електрицитета на сваком од кондензатора.
- Енергију на сваком од кондензатора.

Познато је: $C_1 = 1\mu\text{F}$, $C_2 = 2\mu\text{F}$, $C_3 = 3\mu\text{F}$, $C_4 = C_5 = 8\mu\text{F}$, $Q_2 = 2\text{mC}$.

Слика 7

Слика 7.1

а) $U = U_1 = U_2 = U_3 = \frac{Q_2}{C_2} = 10^3 \text{ V} = 1\text{kV}$. (паралелна веза - слика 7.1)

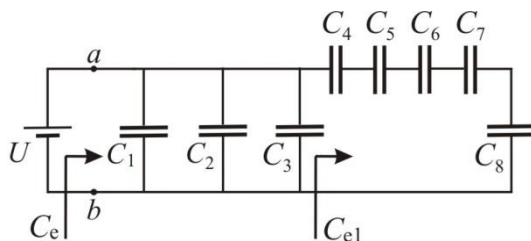
б) $Q_1 = C_1 U_1 = 1\text{mC}$; $Q_3 = C_3 U_3 = 3\text{mC}$; $Q_{45} = C_{45} U = 4\text{mC}$;
 $Q_4 = Q_5 = Q_{45} = 4\text{mC}$ (редна веза).

в) $W_1 = \frac{1}{2} C_1 U^2 = 0.5\text{J}$; $W_2 = \frac{1}{2} C_2 U^2 = 1\text{J}$;

$W_3 = \frac{1}{2} C_3 U^2 = 1.5\text{J}$; $W_4 = \frac{Q_4^2}{2C_4} = 1\text{J}$;

$W_5 = \frac{Q_5^2}{2C_5} = 1\text{J}$.

8. Група кондензатора повезана је као на слици 8 и прикључена на напонски генератор електромоторне силе $U = 20\text{V}$. Одредити еквивалентну капацитивност ове групе кондензатора, као и напоне и количине наелектрисања на сваком од кондензатора. Познато је: $C_1 = C_2 = C_3 = 2\mu\text{F}$, $C_4 = C_5 = C_6 = C_7 = C_8 = 10\mu\text{F}$.

Слика 8

Редна веза кондензатора $C_4 = C_5 = C_6 = C_7 = C_8$ се може заменити кондензатором капацитивности C_{e1} :

$$\frac{1}{C_{e1}} = \frac{1}{C_4} + \frac{1}{C_5} + \frac{1}{C_6} + \frac{1}{C_7} + \frac{1}{C_8} \Rightarrow C_{e1} = \frac{C_4}{5} = 2\mu\text{F},$$

која је везана паралелно са преостала три кондензатора:

$$C_e = C_1 + C_2 + C_3 + C_{e1} = 8\mu\text{F}.$$

Напон на паралелно везаним кондензаторима је исти:

$$U_1 = U_2 = U_3 = U_{e1} = U = 20\text{V},$$

а пошто су исте и њихове капацитивности, иста су и њихова наелектрисања:

$$Q_1 = Q_2 = Q_3 = Q_{e1} = \frac{1}{4}(C_e U) = 40\mu\text{C}.$$

Кондензатори C_4, C_5, C_6, C_7, C_8 су везани редно, па је на њима исто наелектрисање:

$$Q_4 = Q_5 = Q_6 = Q_7 = Q_8 = Q_{e1} = 40\mu\text{C},$$

одакле следи да је:

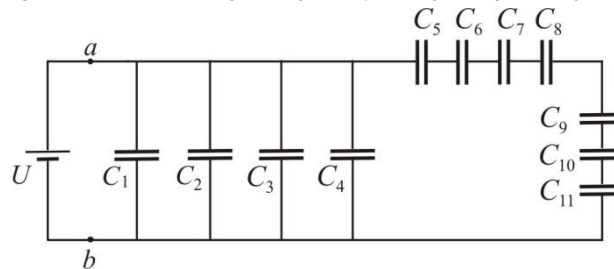
$$U_4 = U_5 = U_6 = U_7 = U_8 = \frac{U}{5} = 4\text{V}.$$

9. Група кондензатора је прикључена на напон $U = 280\text{V}$ (слика 9). Одредити:

- Еквивалентну капацитивност између тачака a и b ;
- Напоне и количине наелектрисања на сваком од кондензатора;
- Укупну енергију кондензатора.

Познато је:

$$C_1 = C_2 = C_3 = C_4 = 2\mu\text{F}, \quad C_5 = C_6 = C_7 = C_8 = C_9 = C_{10} = C_{11} = 14\mu\text{F}.$$

Слика 9

$$\text{a) } \frac{1}{C_{e1}} = \frac{1}{C_5} + \frac{1}{C_6} + \frac{1}{C_7} + \frac{1}{C_8} + \frac{1}{C_9} + \frac{1}{C_{10}} + \frac{1}{C_{11}} \Rightarrow C_{e1} = \frac{C_5}{7} = 2\mu\text{F};$$

$$C_e = C_1 + C_2 + C_3 + C_4 + C_{e1} = 10\mu\text{F}.$$

$$\text{б) } U_1 = U_2 = U_3 = U_4 = U_{e1} = U = 280\text{V};$$

$$C_5 = C_6 = \dots = C_{11} \Rightarrow U_5 = U_6 = U_7 = U_8 = U_9 = U_{10} = U_{11} = \frac{U}{7} = 40\text{V};$$

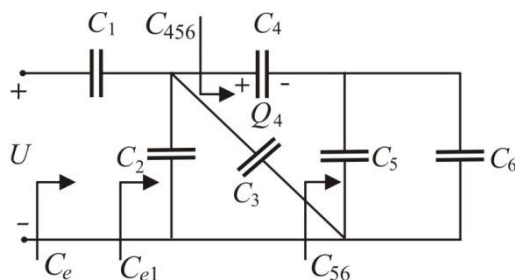
$$C_1 = C_2 = C_3 = C_4 = C_{e1} \Rightarrow Q_1 = Q_2 = Q_3 = Q_4 = Q_{e1} = C_1 U = 560\mu\text{C};$$

$$Q_5 = Q_6 = Q_7 = Q_8 = Q_9 = Q_{10} = Q_{11} = Q_{e1} = C_1 U = 560\mu\text{C}.$$

$$\text{в) } W = \frac{1}{2} C_e U^2 = 392\text{ mJ}.$$

10. Шест кондензатора познатих капацитивности $C_1 = 30\text{nF}$, $C_2 = C_3 = C_5 = C_6 = 10\text{nF}$ и $C_4 = 20\text{nF}$, повезана су као на слици 10. Количина наелектрисања на кондензатору C_4 је

позната и износи $Q_4 = 20\mu\text{C}$. Одредити еквивалентну капацитивност ове везе кондензатора и напон на који је она прикључена. Одредити укупну енергију свих кондензатора.

Слика 10

$$C_{56} = C_5 + C_6 = 20\text{ nF}; \quad C_{456} = \frac{C_4 C_{56}}{C_4 + C_{56}} = 10\text{ nF}; \quad C_{e1} = C_3 + C_{456} + C_2 = 30\text{ nF};$$

$$C_e = \frac{C_1 C_{e1}}{C_1 + C_{e1}} = 15\text{ nF}.$$

Прикључени напон се може израчунати на следећи начин:

$$U_4 = \frac{Q_4}{C_4} = 10^3\text{ V}; \quad Q_4 = Q_{56} = Q_{456} = 20\mu\text{C}; \quad U_{56} = U_5 = U_6 = \frac{Q_{56}}{C_{56}} = 10^3\text{ V};$$

$$U_{e1} = U_4 + U_{56} = 2\text{ kV};$$

$$Q_3 = C_3 U_{e1} = 20\mu\text{C}; \quad Q_2 = C_2 U_{e2} = 20\mu\text{C};$$

$$Q_e = Q_1 = Q_{23456} = Q_2 + Q_3 + Q_{456} = 60\mu\text{C};$$

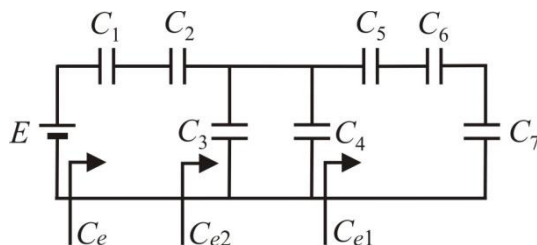
$$U_1 = Q_1 / C_1 = 2\text{ kV};$$

$$U = U_1 + U_{e1} = 4\text{ kV}.$$

Укупна енергија је:

$$W = \frac{1}{2} C_e U^2 = 120\text{ mJ}.$$

11. Одредити укупну енергију везе кондензатора са слике 11. Познато је: $E=100\text{V}$, $C_1=20\mu\text{F}$, $C_2=60\mu\text{F}$, $C_3=C_4=10\mu\text{F}$, $C_5=C_6=C_7=30\mu\text{F}$.

Слика 11

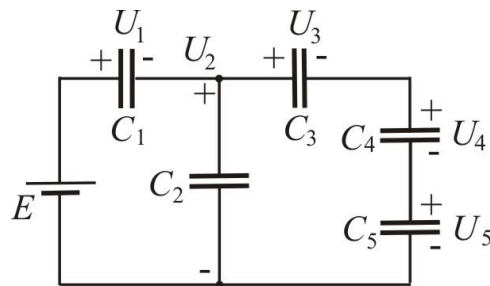
$$C_{e1} = \frac{1}{\frac{1}{C_5} + \frac{1}{C_6} + \frac{1}{C_7}} = \frac{C_5}{3} = 10\mu\text{F}; \quad C_{e2} = C_3 + C_4 + C_{e1} = 30\mu\text{F};$$

$$C_e = \frac{1}{\frac{1}{C_1} + \frac{1}{C_2} + \frac{1}{C_{e2}}} = 10 \mu\text{F}.$$

$$W_e = \frac{1}{2} C_e E^2 = 50 \text{mJ}.$$

12. Израчунати napone и количине наелектрисања на свим кондензаторима у колу приказаном на слици 12. Познато је: $C_1 = C_2 = C_5 = 10 \mu\text{F}$, $C_3 = C_4 = 20 \mu\text{F}$, $U_5 = 20 \text{V}$.

Слика 12

$$Q_5 = C_5 U_5 = 200 \mu\text{C};$$

$$Q_{345} = Q_3 = Q_4 = Q_5 = 200 \mu\text{C};$$

$$U_3 = \frac{Q_3}{C_3} = 10 \text{V};$$

$$U_4 = \frac{Q_4}{C_4} = 10 \text{V};$$

$$\frac{1}{C_{345}} = \frac{1}{C_3} + \frac{1}{C_4} + \frac{1}{C_5} \Rightarrow C_{345} = 5 \mu\text{F}.$$

$$U_{345} = \frac{Q_{345}}{C_{345}} = 40 \text{V}; \text{ (или } U_{345} = U_2 = U_3 + U_4 + U_5 = 40 \text{V)}$$

$$U_2 = U_{345} = 40 \text{V} \Rightarrow Q_2 = C_2 U_2 = 400 \mu\text{C};$$

$$Q_{2345} = Q_2 + Q_{345} = 600 \mu\text{C};$$

$$Q_1 = Q_{2345} = 600 \mu\text{C} \Rightarrow U_1 = \frac{Q_1}{C_1} = 60 \text{V};$$

$$E = U_1 + U_{345} = 100 \text{V}.$$